

УДК 37.016:003-028.5:373.3

Можарівська С. І.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Підгурська В. Ю.

к. п. н., доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЗИТИВНИХ МОТИВІВ ДО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ РОБОТИ З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Одне з головних завдань початкової школи – розвиток інтересу до читання, що є основою для подальшого успішного навчання дитини. Позитивна мотивація до читання в першокласників закладає фундамент для їхньої пізнавальної активності та формування читацької компетентності. Ефективний засіб розвитку такої мотивації – уроки роботи з дитячою книжкою, які виокремлюються з уроків навчання грамоти в першому класі.

О. Вашуленко зазначає, що урок роботи з дитячою книжкою в 1 класі інтегрує два основні напрями: організацію слухання-розуміння учнями твору, що його читає вчитель, і безпосередню роботу з дитячою книжкою (читання-розглядання) [1, с. 6].

Методичні особливості роботи з дитячою книжкою висвітлюються у працях М. Вашуленка, О. Вашуленко, Г. Коваль, Л. Іванової, В. Мартиненко, Т. Науменко, М. Наумчук, О. Савченко, Н. Скрипченко, Т. Суржук, Г. Ткачук, О. Хоми, Н. Чепелевої та інших.

На думку В. Мартиненко, новий соціальний статус (учень, учениця), нові умови (школа, уроки) налаштовують дітей на новизну навчального матеріалу, з яким вони працюватимуть. Саме тому дуже важливо як на перших, так і на наступних заняттях щоразу представляти учням нові дитячі книжки, щоб сам процес ознайомлення з ними викликав позитивні емоції, радість спілкування, зацікавлював у досягненні поставленої мети [2, с. 521].

Проблема мотивації до читання в початкових класах є актуальною, адже читання – важлива навичка, яка впливає на успішність учнів в навчанні та на загальний розвиток. Саме завдяки читанню дитина розширює свій словниковий запас; розвиває уяву та творчі здібності; вчиться аналізувати інформацію, робити висновки, оцінювати події, що сприяє розвитку критичного мислення; формує моральні цінності, адже дитячі книги містять історії про добро та зло, дружбу та зраду. Проте сучасні діти часто надають перевагу іграм на планшеті або перегляду мультимедіа, аніж читанню книг.

Щоб вирішити питання щодо проведення роботи з дитячою книжкою на перших етапах початкової шкільної освіти, необхідно насамперед вивчити індивідуальні інтереси тих, кого ми будемо навчати. Діти молодшого шкільного віку дуже допитливі; вони виявляють інтерес до різноманітних тем. Книжки, які розширюють їхній кругозір та відповідають на нагальні питання, стають для учнів особливо

цікавими. Важливо пропонувати книги, що відповідають інтересам та віковим потребам школярів; створювати позитивну атмосферу навколо читання й підтримувати їхню цікавість і допитливість. Так, діти цього віку дуже емоційно реагують на події та персонажів. Тому книжки, які викликають яскраві емоції, запам'ятовуються краще, сприяють розвитку інтересу до читання.

Процес читання добровільний; він має приносити задоволення. Якщо дитина не хоче читати, не варто наполягати. Спробуйте запропонувати їй іншу книжку або ж відкласти читання на деякий час. Дитячі книжки повинні бути яскравими, з цікавими ілюстраціями та простим, зрозумілим текстом. Важливо, щоб літературні герої були близькими дітям. У роботі з дитячою книжкою можна використовувати різні методи та прийоми, зокрема: читання вголос; читання за ролями; обговорення прочитаного; малюнок до прочитаного; інсценізація та ін.

Концепцією Нової української школи передбачено створення у класному приміщенні осередку книги. Облаштований затишний куточок у класі для читання, де дитина почуватиметься комфортно, також сприятиме процесу читання.

Використання ігор у навчанні, зокрема в читанні, є ефективним способом зробити процес цікавим та захоплюючим. Ігри допомагають створити позитивну атмосферу, сприяють залученню учнів до читання та стимулюють їхню активність. Вони можуть бути спрямовані на розвиток різних навичок: швидкості читання, розуміння прочитаного, збагачення словникового запасу та ін. Ігрові елементи, такі як змагання, нагороди чи інтерактивні завдання, допомагають утримувати увагу дітей і мотивувати їх читати більше. Бажано використовувати ігри, що охоплюють усіх учнів, незалежно від їх рівня підготовки. Слід чітко пояснювати правила гри, щоб учні розуміли, що саме потрібно робити. Після гри доречним буде проаналізувати результати для визначення того, які навички потребують додаткового розвитку. Ефективними формами ігор для заохочення дітей до читання можуть стати ігри-головоломки, розгадування яких сприятиме кращому розумінню змісту. Проведення читацьких квестів (проходження рівнів, виконання завдань, розгадування загадок, пов'язаних із книгою), літературних марафонів, конкурсів (на краще читання, розуміння тексту або створення творчих робіт за мотивами прочитаного) – це ефективний спосіб зробити навчання цікавим та захоплюючим.

Відвідування бібліотек, зустрічі з письменниками, книжкові ярмарки – чудові способи викликати додатковий інтерес до літератури. Учитель має організувати екскурсію бібліотекою, розповісти про її можливості, познайомити дітей із бібліотекарем, який може порадити цікаві книги. Відвідування бібліотек та користування їхніми ресурсами безкоштовне, і це робить читання доступним для кожного. Багато бібліотек організовують книжкові клуби, лекції, майстер-класи й інші заходи, які сприяють розвитку читацького інтересу.

Чудова ідея – запросити дитячого автора для читання його книг і спілкування з дітьми. Зустрічі з письменниками дозволяють дізнатися про їхні джерела натхнення, про творчі методи й особистий досвід. Це унікальна можливість поставити запитання, отримати автограф, поспілкуватися з письменниками особисто. Після зустрічі можна провести конкурс на кращу ілюстрацію до книги гостя.

Атмосферу зацікавленості створюють яскраві книжкові ярмарки, на яких діти можуть обмінюватися книжками або організувати “блошиний ринок” для продажу чи обміну старих книг.

Зроблять процес читання більш інтерактивним і захопливим різноманітні театральні постановки за сюжетами книг, під час яких діти розігрують сцени з прочитаного твору, що розвиватиме уяву й емоційне сприйняття.

Розвитку уяви та мотивації до читання сприятиме й колективне написання історії за мотивами книги; генерація альтернативних фіналів для відомих сюжетів; проведення дебатів та обговорення книг у форматі гри, використання “книжкового детектива” (учасники розслідують події книги, наче детективи) та ін.

Варто дозволяти дітям самостійно обирати книги, також розповідати їм про свої улюблені твори, ділитися враженнями від прочитаного. Учитель має запитувати в учнів про героїв, які їм подобаються, про найбільш пам’ятні моменти. Це допоможе розвинути критичне мислення та емоційне залучення до книги. Слід наголосити на тому, що прочитане може знадобитися в житті. Наприклад, книжки про дружбу показують модель стосунків із друзями тощо.

Завдання вчителя – заохочувати дітей до читання, тому похвала за успіхи завжди буде доречна. Стимулюйте учнів читати книжки, хваліть їх за читацькі досягнення. Наприклад, можна вести читацький щоденник або створювати “читацькі картки” з нагородами.

Для зацікавлення дітей процесом читання можна залучати батьків. Спільне читання з батьками сприятиме формуванню позитивного ставлення до книги. Учні наслідують поведінку батьків: якщо дорослі читають із задоволенням, то й діти будуть більше цікавитися книгами. Формування позитивної мотивації до читання – це тривалий процес, який потребує терпіння та наполегливості як від учителя, так і від батьків.

Отже, формування в першокласників позитивного ставлення до читання – це справжнє мистецтво, адже саме в цей період діти починають сприймати книгу як джерело знань, радості, задоволення. Щоб зробити процес цікавим та інтерактивним, слід використовувати особливі підходи, які перетворять звичайний урок на справжню казку. Позитивне ставлення до читання в першокласників формується через гру, емоції, цікаві завдання, тому важливо, щоб дитина сприймала читання не як обов’язок, а як захоплюючий процес відкриття нового.

Список літератури

1. Вашуленко О. В. Організація навчання грамоти першокласників (читання) на засадах компетентнісного підходу. Початкова освіта: портрет випускника початкової школи, розроблений відповідно до структури освітніх результатів на компетентнісній основі; методичні рекомендації МОН України щодо організації навчально-виховного процесу в 2017/2018 навчальному році; методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідей Нової української школи; оновлені на компетентнісній основі критерії оцінювання. Київ : УОВЦ “Оріон”, 2017. С. 21-28.

2. Мартиненко В. О. Робота з дитячою книжкою у структурі читацької діяльності учнів 1–2 класів. *Проблеми сучасного підручника*. 2012. (12). С. 519-527.